

EESTI KUNSTIAKADEEMIA
Kunstikultuuri teaduskond
Muinsuskaitse ja konserveerimise osakond

Madli Kaljuste

Pärnade suvila Klooga mändide all

Ranna tee 12, Kloogaranna küla, Lääne-Harju vald

2022/2023 õppeaasta

Arhitektuuri konserveerimise ja restaureerimise täiendkoolituse lõputöö



Tallinn 2023

Sisukord

Sissejuhatus	3
Saun-suvilakooperatiiv Allikas	4
Torm ja Maastik	4
Projekt	6
Autorlusest	6
Plaanilahendus	7
Maja elust, elust majas	11
Tehnilise seisundi kirjeldus	13
Vundament ja keldrikorrus	13
Trepid	14
Kandekonstruksioonid	16
Välisviimistlus	16
Siseviimistlus	17
Terrassid	19
Aknad, Uksed	21
Küttesüsteemid	22
Väärtused ja säilitamise ettepanekud	24
Kokkuvõte	25
Lisad:	27
1. Suvila kooperatiivi põhikiri	27
2. Suvilate paiknemise skeem	31
3. Seletuskiri	32
4. Projekti graafiline osa	34
5. Projekti ekspertiis	37
6. Asendiplaan	39
7. Pildid hoonest	40
Kasutatud kirjandus ja teised allikmaterjalid	46
Arhiivimaterjalid	46
Publitseerimata allikad	46
Kirjandus ja publitseeritud allikad	46
Uurimistööd	46
Suulised allikad	46

Sissejuhatus

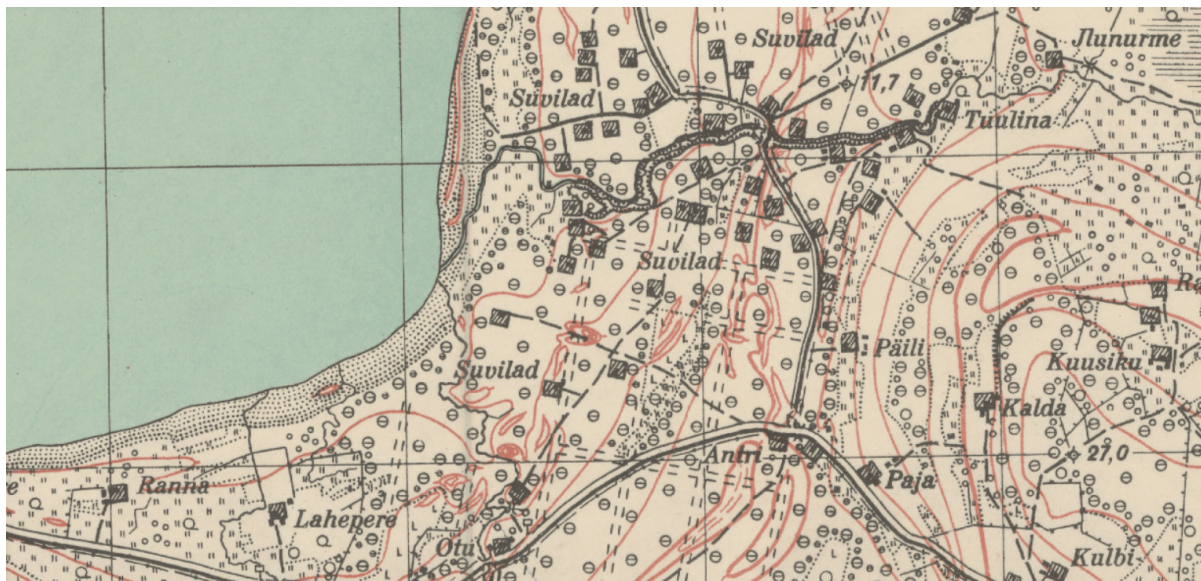
Harjumaal, Lääne-Harju vallas, Kloogaranna külas aadressil Ranna tee 12 asub perekond Pärna suvila, mille tekkelugu ulatub 1960te suvila kooperatiivide kuldaega. 2023. aasta andmetel on kinnistu suurus 1840 m², kinnistul asub üks ehitis ning maa sihtotstarbeks on 100% elamumaa.

Suvila ehitajaks oli Uno Pärn, koos abikaasa Helga Pärnaga. Praeguseks omanikuks on nende poeg Indrek Pärn. Pärnad on siinkirjutaja üsna kaugemad sugulased, kellega aga perekondlik läbikäimine on säilinud. Lihtsaim selgitus tundub olevat, et Indreku lastega jagan üht paari vana-vana-vanemaid.

Vaadeldavasse suvilasse olen terve elu jooksul iga-aastaselt ikka põgusalt tere ütleva sattunud. Meelde on jäänud too hoone kui mändide varjus, maa rüppes kasvav, sarmikas, ent kergelt sünge ja tapjaliku trepiga paik. Hiljem arhitektuuriga ehk enam sina peale saanuna tekkis kahtlus, et arhitekti käsi pidi ometi tolle maja puhul mängus olema. Kahtlus süvenes kui konserveerimise ja restaureerimise täiendkoolituse loenguslaididelt tuttav hoone vastu vaatas (Pandud aga punti hoopis koos Võsu peenemate suvituspaikadega). Hoone omanikud selle kohta midagi kosta ei osanud. Siinne kirjutis püüabki aimdusele vastust leida ning kulgeb tükikesi pidi läbi maja, suvilakooperatiivi ja pere ajaloo ning imetleb kadedusega poole sajandi taguste ehitusprojektide abstraktsiooni taset.

Saun-suvilakooperatiiv Allikas

Kloogaranna küla suvitusliku iseloomu võib aimata juba 20. Sajandi alguse kaartidelt, mil piirkonna mändide vahele oli pikitud trobikond suvitusmajasid.



Illustratsioon 1: Eesti Vabariigi topograafiline kaart 1:25 000 1930 Maa-amet

Uno Pärna suvila kuulus aga 1968. Aastal asutatud Tallinna Rohelise Võõndi Metsamajandi saun-suvila kooperatiivi “Allikas” esimeste majade hulka. Kooperatiivi saun-suvilad asetsid hajusalt juba olemasolevate suvilakruntide ja männimetsa vahele (vt lisa 2). Uuritava hoone ehitus algas 1969. Aastal. Millal aga maja ehitus lõppenuks lugeda on udusem dateeringu mõistatus. Vestlustest hoone praeguse omanikuga selgub, et ehitamine ja kõpitsemine kestis vähemalt läbi 1970te, mil igal nädalavahetusel käis isa ehitamas. Nõnda oli tegemist omamoodi (ehkki õigupoolest ENSVs laialt levinud) hobivormiga (kui elamist hobiks nimetada). Sisemise trepi kahe korruse vahele sai aga maja õigupoolest alles aasta, paar tagasi.

Torm ja Maastik

Saun-suvilakooperatiivi Allika tekkimise üheks tõukejõuks võib pidada 1967. aasta augustikuus Eestimaad räsitud ennenägematut tormi, mis ka Kloogarannas puid murdu maha võttis ning sellega ehitusmaterjali kätte andis.¹ Suur torm on läinud ajalukku kui sajandi suuremaid looduskataastroofe, mille tormimurru kogumahuks metsanduses hinnati kolm miljonit tihumeetrit. Sellest osa anti kolhoosidele, ettevõtetele ja erinevatele eraisikutele oma tarbeks kasutada.² Ka suvilakooperatiivi hajusalt paiknevad krundid on tormimurru tulemus. Ehitada võis vaid paikadesse, kus puud olid murdnud ning lagedamad platsid jäänud. Et Tallinna piirkonna metsahoolduse eest vastutavale ettevõttele säärases olukorras hunnik puitu ette sattus pole üllatav, mis aga tänases päevas ehk siiski positiivselt üllatab on

¹Vestlus Indrek Pärnaga

² <https://blog.ra.ee/aasta-siis-oli-1967-augustitorm-ja-teised-ilmastikuaarmused/>

viis millega suvilate ehitamise juures looduskeskkonda suhtuti. Suvilakooperatiivi 1968. Aasta põhikirjast (vt lisa 1) võib lugeda ühenduse järgmisi eesmärke:

- A) Saunakultuuri arendamine ja puhkuse ning nädalalõppude seostamine tervisliku puhkerežiimi ja karastusvormidega.
- B) Seostada arhitekturseid väikevorme puhketsooni loodusega selliselt, et need vastastiku täiendaksid üksteist.
- C) Hooldada oma kooperatiivi metsakvartalit, säilitada looduslikku ilu ja mitte kasutama maad aianduslikeks eesmärkideks.

Siinkirjutajale isiklikult huvitavaim tundubki aianduslike eesmärkide puudumine. Metsa sisse pikitud väikevormides suvilate ümber polevat olnud lubatud isegi lilli kasvatada.³ Võimalik, et viimase tööga juures oli olulisemaks kaalukeeleks mingit sorti ideoloogiline suundumus, kus aiandus oleks ehk töölistelt liialt aega võtnud või iseseisvust kasvatanud, kuivõrd looduskeskkonna kaitse, ent mine sa tea.

Samuti oli keelatud krundi pinnavormide muutmine. Ning krunt millele ehitamiseks Uno Pärn loa sai oli õigupoolest kõrguslikult üks paras segapuder. Väidetavalt olevat teise maailmasõja ajal toimunud alal varjendite kaevamine ning nõnda ongi kruntide reljeefsus Põhja-Eesti üldise tasasuse keskel ebatavaline ja haruldane. Projekti saatvast seletuskirjast võib põhjaneva tõdemusena lugeda: “Suvila rajamiseks antud paik (Keila metskond, kvartal 64) on 1941-1945. a. sõja ajal kasutusel olnud mingi variendina.”



Illustratsioon 2: Väljavõte maanteeameti reljeefkaardilt.

Paiga reljeefsus mängib hoone tekkeloos aga võtmetähtsusega rolli. Vältimaks ühekordse hoone (mis seaduste kohaselt lubatud ja ette nähtud oli) auku uppumist oli lahenduseks (niisamuti kui hoone ruutmeetrite pinna suurendamise eesmärgil) nn keldrikorruse täiskorruse mahus välja ehitamine ning hoone puitkarkassil põhimahu küngaste peale tõstmine.

³ Vestlus Indrek ja Mare Pärnaga 2023

Projekt

Kuna kõik maja ehitamisega otseselt seotud olnud isikud on tänaseks meie seast lahkunud tuginen mõningates järeldest säilinud projektdokumentatsioonile, praeguste omanike katkendlikele mälestustele ning oma tähelepaneliku ema (kes samuti käesolevat hoone terve oma teadliku elu külastanud ning kõrvalt jälginud) mõnevõrra uljastele mõttelendudele. Nõnda ei pretendeeri järgev ajaloolisele täpsusele ent on ehk kergeks visandiks või katkendjooneks käesoleva ehitise loos.

Autorlusest

Hoone ehitusprojekti kohta oli esialgu võimalik leida materjali Eesti Rahvusrhiivist ning veidi hiljem, kui mitte öelda päris viimasel hetkel, tulid välja ka Uno Pärna poolt säilitatud dokumendid praeguste omanike isiklikust arhiivist. Materjalidest lähtudes ei ole võimalik tuvastada hoone arhitekti. Seletuskirjas viidatakse esialgsele tüüpprojektile A-7. A-7 olevat 1966 aastal ilmunud ehituskataloogi üks levinumaid mudelid, arhitektiks Reginald Liiberg. Vastavat projekti praegusel hetkel arhiividest leida ei õnnestunud, ent paar pilti olemasolevatest majadest oli võimalik leida Arhitektuurimuseumi arhiivist. (Vaata illustratsioon 3)



Võimalik A-7 väljaehitatud mudel Harjumaal EAM Fk 20889
Illustratsioon 3



Pärnade suvila Kloogarannas. Autori foto.

Mudeli populaarsus tulenes suuresti põhimahu katuse all olevast verandast, mis esialgu hoidis ehitusprojekti üldpinna seadusega lubatud piires, ent võimaldas hiljem vähese vaevaga ehitada välja ühe lisatoa.⁴ Võrreldes vaatluse all olevat maja tüüpprojektiga A-7, võib nentida, et ehkki ka ehitatud hoonel on suur (õigupoolest veelgi suurem) potentsiaalset väljaehitust võimaldav terrassi osa, piirdub projektide sarnasus tõigaga, et mõlemad majad on nelinurksed. (Valitud fotol A-7 projekti osas võib küll täheldada ka karniisi olemasolu.)

Ka seletuskiri (Vt lisa 3) jätkub, sedastades et esialgne projekt ehitajale (Uno Pärn) ei sobinud ning nõnda on koostatud uus ehitusprojekt. Kes on aga uue projekti autor jääbki selgusetuks, kuna kõigil säilinud joonistel puudub kirjanurk ning seletuskirja on allkirjastanud ehitaja (tänapäevases mõistes omanik) ise. Vahest võimegi sellest järeldada, et

⁴ Leisure Spaces Holidays and Architecture in 20th Century Estonia, ed Epp Lankots, Triin Ojari, lk 85

tegemist on 1960 ja 70te aastate vernakulaararhitektuuri näitega, milles võib leida tüüpprojektide (?) jälgi, tunda sel ajal Eesti suvilaarhitektuuris levinud soomemõjulise modernismi joont ja ehitaja maitse-eelistusi, mis ilmselt reisisid, näidisprojetkidest ja, televisioonist nähtu poolt tugevalt mõjutatud... Teise variandina on tegemist siiski arhitekti joonistega, ent miks peaks projekt jääma allkirjastamata jääb siinkohal saladuseks.

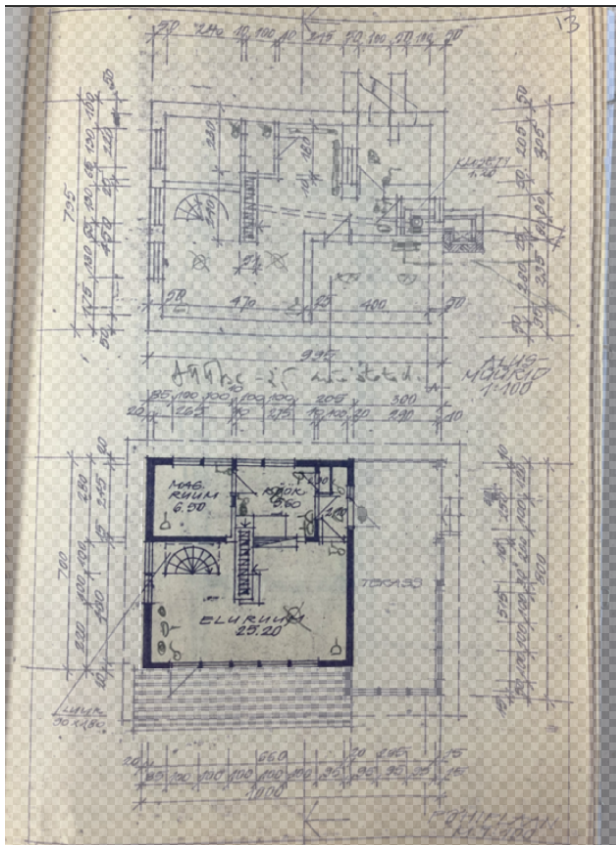
Omaniku käes olevates dokumentides leidub ka ekspertiis (Vt lisa 5) insener J.Kivi poolt, kes toob enne vigade kallale asumist samuti välja:

“Projeki autor: ei selgu.”

Kuna dokumentidest või asjaosaliste järeltulijate mälestustest arhitekti kohta info puudub võib praeguse infor juures väita, et tegemist on insenerist (Suvila-kooperatiivi asutamise protokollist selgub, et Uno Pärn oli silikaat-betooni instituudi vaneminsener) omaniku enda projektiga.

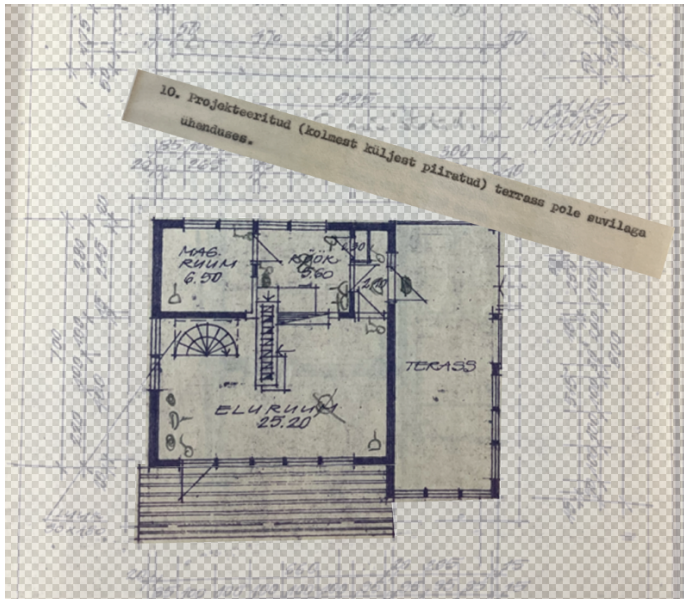
Plaanilahendus

Ranna tee 12 asuva suvila põhiplaani lahendust võiks iseenesest nimetada ruudukujuliseks. On suur tahtmine kirjutada, et plaanilahendus on lihtne ja loogiline, ent jääb kahtlus, et plaanilahendus on tegelikkuses hoopis ilmekaks näiteks püstitamise aegsete ehituspiirangute sees tegutsemisest. Põhilisteks eluruumideks oli väikene esik, elutuba ja väike magamistuba põhjaküljel.



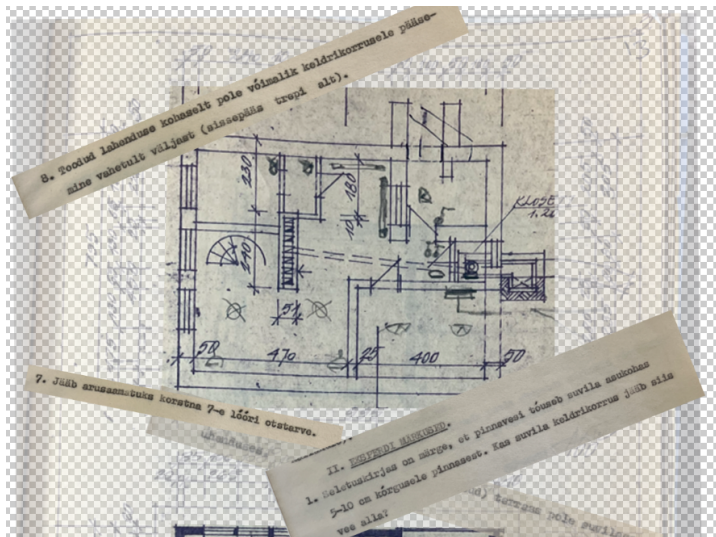
Illustratsioon 4. Väljavõte hoone plaanidest vt ka lisa 4

Selle lisaks on hoone Ida ja Lõuna küljel terrassid. Lõunakülge avanev terrass on loogiliselt ühendatud elutoa suurte akendega, ent idakülgne terrassiosa oma kolmest küljest kinniste seintega õigupoolest hüüab vajadusel juurdeehitatava toavõimaluse järele. Ehkki nagu aeg on näidanud, on säärane õueruum ikka ja alati vajalik koht kõiksugu tarvilike esemete hoidmiseks (Lisatuba pole seniajani välja ehitatud). Idapoolne terrass on ka 1971. Aasta eksperthinnangust kahtluse alla seatud ning viidatud, et “Projekteeritud, kolmest küljest piiratud terrass, pole suvilaga ühenduses”



Illustratsioon 5. Väljavõte hoone plaanidest ning eksperthinnangust vt ka lisa 4 ja 5

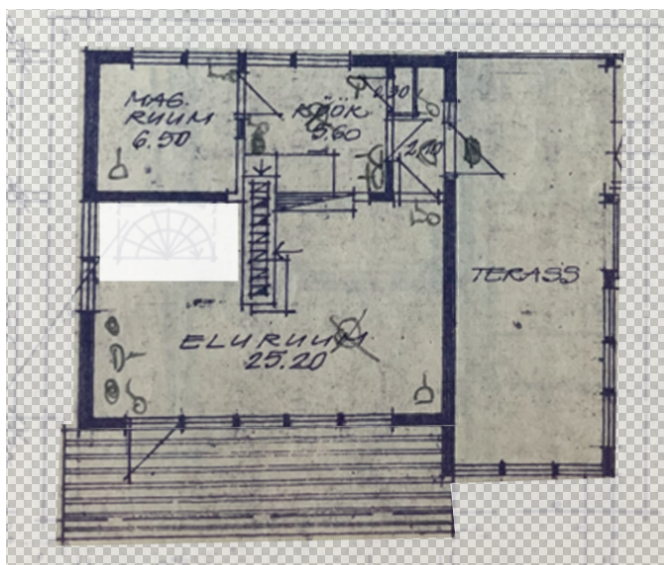
Hoone põhiliste eluruumide all on täismahus kelder sauna, sauna eesruumi, tualeti ja garaažiga. Tõigad mis eksperthinnangust poolt veel välja toodud said oli keldrisse pääsude küsimused, korstnalõõride rohkus ja pinnavee taseme tõus, mille puhul jääb küsimus kas keldrikorrus on säärasel juhul vee all. (Praeguse omaniku kohaselt ei olevat seda küll iialgi juhtunud.)



Illustratsioon 6. Väljavõtte hoone plaanidest ning

eskperthinnangust (vt ka lisad 4 ja 5)

Plaanilahenduse kriitikana on veel 1971. aasta ekspertiisis toodud välja keerdtrepi ebapraktilisust plaanilahenduses: Võtvat too palju ruumi ära ning takistavat sisenemist magamistuppa (millesse sisenemine toimub siinkohal hoopis läbi köögi.) Nagu sissejuhatuses välja toodudi, sai hoone trepp aga välja ehitatud alles hiljuti, ehk otsapidi 21. Sajandi kolmandal kümnendil. Senimaani oli trepiava kinni ehitatud ning töötas lisa magamiskohana. Ruumis endas olles tekib küll tunne, et suvemaja mõnusa magamiskoha tarbeks on too ahjutagune nurk kui loodud.



Illustratsioon 6. Väljavõtte majaplaanidest. Ligi 50

aastat kinni ehitatud olnud trepiava. Lisa magamismurgake. Vt ka lisa 4

Lõppude lõpuks sai maja aga suures plaanis nii arhiivides kui perekonna erakodus olevate plaanide järgi valmis ehitatud vaatamata ekspertiisi kriitika punktidele ja küsimustele. Parandatud versiooni projektist ei ole siinkirjutaja ega hoone omanikud leidnud. Ning lõppude lõpuks võib küsida ka mille tarbeks täpselt ekspertiis aastal 1971 tellitud oli kui suvilakooperatiivi kindlustamisele kuuluvate majade loendist võib lugeda, et hoone ehitus algas 1969 aastal (Vt Illustratsioon 7).

Lõugu rajoonis, Klooga l/ra Klooga-Rannas asuva
suurte kooperatiivide liikmete nimekiri
1969. aastal

nr	Nimi	Elukoht aadress	Kõne sundi nr.	Täna loome sundi nr.	Sisse- astumise aasta	Materjal	Mõõdud		Kõne pro- tsent	Võime- suse %	
							l	p			
1.	Orguäär, Aro Vilhelmi p.	Tallinn Koidula 138	64	Ranna 14	1969	mit	rukkid	3,0	2,5	india	55
2.	Kuid, Harry Juliusi p.	Tallinn 16 Põhjakor- ra 33	74	1969	mit	sternid	7,7	6,1	2,7	india	90
3.	Edvard, Hanso Kustavi p.	Tallinn Koidula 33	64	1969	mit	sternid	6,0	7,0	3,0	india	85
4.	Kerge, Endel Karmeni p.	Tallinn Koidula 7-12	74	1969	mit	sternid	6,0	7,0	2,5	india	100
5.	Rõpsee, Lembit Karmeni p.	Tallinn Koidula 22	74	1969	mit	sternid	6,5	6,2	2,5	india	85
6.	Feldman, Fredrik Karmeni p.	Tallinn Koidula 22	74	1969	mit	sternid	6,5	6,2	2,5	india	75
7.	Pest, Jaan Karmeni p.	Tallinn Koidula 22	74	1969	mit	sternid	6,5	6,2	2,5	india	80
8.	Sõga, Silja Karmeni p.	Tallinn Koidula 69	74	1970	mit	sternid	6,2	7,0	2,7	india	70
9.	Tõbbing, Hele Karmeni p.	Tallinn Koidula 5	74	1970	mit	sternid	5,5	7,3	3,0	india	85
10.	Kõrve, Aino Karmeni p.	Tallinn Koidula 43	74	1969	mit	sternid	7,8	9,5	2,5	india	80
11.	Mooste, Leo Karmeni p.	Tallinn Koidula 22-38	74	1970	mit	sternid	6,7	6,7	3,5	india	100
12.	Põrsas, Uus Karmeni p.	Tallinn 16 Sõnase 5	74	1969	mit	rukkid	7,1	10,0	2,8	india	35

Kõne-
sundi nr. 16. aastal, 1972. a

sekreter: M. Pärn
klub.: Tallinn, Sõnase 5

Illustratsioon 7. Suvilakooperatiivi liikmete nimekiri koos

chitamise alustamise aastatega.

Maja elust, elust majas

Eelneva põhjal võiks järeldada, et tegemist on arhitektuuri kui rakenduskunsti ideaalse näitega, mida läbi aastate hoole ja armastusega ehitatud, kasvatatud, kasutatud ja hoitud.

Ehkki suvilana ehitatud on see algusest peale olnud soojustatud ja olnud võimalusel elatav aastaringselt.

Ühele arhitektiajule mõnevõrra üllatuslikult puuduvad hoonest endast või pikast ehitusprotsessist pea igasugune dokumentatsioon. On paar ülesvõtet, kust inimesi või lapsi pildistades on maja aga taustana peale jäänud. Selleks muidugi majad ongi. Elu taustaks. Allolevalt pildilt aastast 1996 tuleb välja kuidas perekonnas kasvavate laste turvalisust silmas pidades sai terrassi minimaalsetele piiretele (valged) lisatud ajutine lisapruss. Seda lastekaitset nähes olevat armastav vanema Helga Pärn aga küsinud: “Kes selle seatara on nüüd ette pannud?”



Illustratsioon 8

Pere lapsed, kaisukarud ja verandapiirde ajutine lisapruss

Selle väikese läbi mälestuste loori tunginud märkuse ja maja üldise tervikliku tunnetuse osas pakkus siinkirjutaja ema, et Helga käsi lihtsalt pidi tolle maja tekkeloos ja olemises ikkagi suuna ja otsuste mõttes rolli mängima. Nimelt on jäänud siinsesse kaugematesse sugulaste ringi aimdus, et Helgal, kes küll abikaasaga dünaamilise duo moodustas, oli sisetunne ruumidega tegelemise ja olemasolevaga hakkama saamise osas selge ja hea.⁵

Ühel vähestest ehituse aegsetest (mis kestis ju 10+ aastat) piltidest, mis säilinud värvibki Helga hoone põhjakülge

⁵ Vestlus Helga täditütretütre Tiina Kaljustega 2023



Illustratsioon 9:

Helga Pärn värvib maja põhjakülge.

Kelle käed kõik ja just kui palju hoone valmimist mõjutasid, ilmselt teada ei saagi. Vanemad sugulased meenutavad, kuidas Uno üksi aastakümme või paar seda ehitas. Ja nii odavalt kui üldse võimalik, sest priisata ei olnud ju sel ajal midagi.⁶

Hoone lihtne, käsitööline ja isiklik saamisluugu ei ole Eesti suvilaarhitektuuri kontekstis kuidagi harukordne. Samuti on ajastuomane ehitamise nupukus ning lihtsalt kõikvõimalike ressursside ära kasutamine. Mis aga hoone ehk harukordseks või silmapaistvaks teeb ongi seda ümbritsev maastik ning reljeefi sulandumine, kus keldrikorrus, mis samuti maapinnalt ligipääsetav, tõstab maja mahu ümbritsevate küngaste kohale. Säärane kõrguv asetus, koos soliidse (ent samuti sel ajal üldlevinud) tumeda püstlaudise, kaldkatust varjava ning lamekatust imiteeriva heleda karniisiga, võib veidi uneledes tekitada tunde, et väikene Šveitsi suusakuurort on II maailmasõja tandsisse mändide vahele potsatanud.

⁶ Vestlus Helga täditütrega Reet Hundiga 2023

Tehnilise seisundi kirjeldus

Ranna tee 12 suvila hoone konstruktsioon, avatäited ja kattematerjalid on rahuldavas seisukorras. Arvestades suvila algupärasest ehituskvaliteeti ja ka materjale võib olla liiast enamat väita. Hoonet on suvistel perioodidel iga-aastaselt kasutatud ja vastavalt vajadusele ja soovidele parandatud. Vaatamata kohatistele kaasaegsetele lisandustele ja parandustele on hoone algupärane seitsmekümnendate hõnguline välimus säilinud ka vaatamata järgnevate kümnendite lisandustele, putitamistele ja muudatustele. Sedasama ei saa väita Kloogaranna küla mitmete teiste endiste suvilakruntide kohta. Asudes Tallinna lähiümbruses on alal läbi aastaste tihenened aastaringsete elanike arv ning sellega ka majade suurus, ilme ja miljöö. Kui varasemalt oli kõnealune hoone suvilakooperatiivis erandlik oma kõrguse ja suhtelise suurusega, siis tänasel päeval mõjub hoone võrreldes vahetute naabritega väiksemapoolse ja pea madalana.

Vundament ja keldrikorrus

Hoone vundament on laotud paekivist lubimördil (järelendus vaatluse ning seletuskirja põhjalt). Hoone keldriosa seinad on laetud silikaat (ja muudest) tellistest (vt il.11). Soklikorruse seinte kandev materjal võib varieeruda ning täpsemaks määramiseks vajaks täiendavaid (sekkuvaid) uuringuid. Vundamenti hüdroisolatsiooniks on bituumen, mis mitmes kohas sokliosas paljandub. Vundamenti seisukorra täpsemaks hindamiseks on vajalik koostada insenertehniline ekspertiis.



Illustratsioon 10: Hoone sokkel ja vundament Illustratsioon 11: Vaade il.10 seina teiselt poolt soklikorruse panipaigast.

Hoonel on täismahus keldrikorrus, mis koosneb garaazist, saunast, saunaeesruumist, tualetist ja pesuruumist. Keldril on betoonpõrand, mis eri ruumides kaetud eri materjalidega (puitrest pesuruumis, parkett sauna eesruumis ja koridrois jne.) Keldrikorruse lagi on metalltaladel betoonkonstruktsioonis. Keldrisse sissepääsu juures on aimata terrassiosa võimaliku

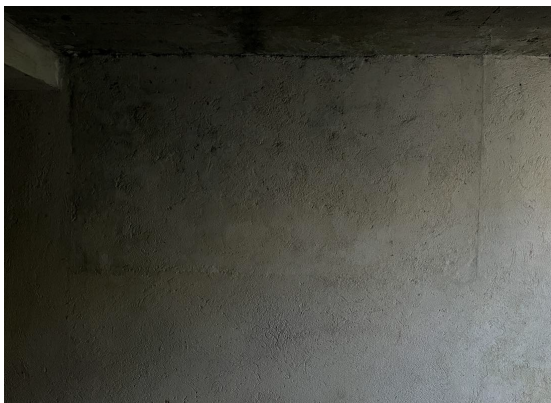
hilisemat järku. Lisaks praeguse omaniku udustele lapsepõlve mälestustele hoonesse sisenemise muutustest kinnitab teooriat ehk ka praegusesse kuuri avanev kinni ehitatud aken (il. 14 ja il. 15)



Illustratsioon 12: Keldrisse sisenemine õuest. Vasakul kuuriosa.



Illustratsioon 13: Vaade keldrist väljudes



Il 14 Kinni soojustatud aken keldrikorrusel väljudes.



Il 15: Vaade kinni soojustatud aknast hoone seest, pesuruumist väljudes

Trepid

Krundil viib hooneni paekiviplaadidest rada. Väga hästi säilinud paekiviplaadid on pärit Nõmmelt Suusa tänavalt (pere põhiline elukoht), kus eestiaegne (?) jalakäijate sillutis võeti 1970tel lahti ning asendati asfaldiga. Kuna hunnik olevat seisnud pikka aega tänava nurgal ning võimudel väidetavalt plaani kividega polnud ja nad seal lihtsalt seisis, saidki kivid aiarajaks Kloogale veetud.⁷

⁷ Vestlusest hoone omaniku Indrek Pärnaga, ehitaja Uno Pärna poeg.



Il 16. Hooneni suunduvad paekiviplaadid.



Il 17. Vaade terrassilt treppidele

Maja põhikorrusele viivad keskele terastalale toetuvad kuus astet. Trepp on visuaalselt õhuline ja praktiliselt toimiv, ent nn "tänapäeva standarditele" suure tõenäosusega mittevastav. Hetkel on trepi astmeteks 28mm paksuses soontega terrassilauad. Varasemate trepiastmete materjali kohta info puudub, ent tulevikus võib kaaluda astmete paksemate laudadega asendamist. Konsultatsioon inseneriga tuleks turvalisuse huvides kasuks.

Hoone kahte korrust siseruumis ühendab paar aastat tagasi (ise)ehitatud puittrepp.

Kandekonstruksioonid

Hoone põhimaht on puitsõrestik konstruktsioonil. Keldriosa lubimördiga paekivist, betoonist ja tehiskividest. Seletuskirjast võib lugeda: “Hoone välisseinad on puit-sõrestik konstruktsioonis 5x12 cm prussidest kahelt poolt vooderdatud laudadega. Põrandad hõõveldatud 3,8 cm punnitud laudadega 5x10 laagidel. Vahelaed. Süvendi osas valataske betoonist. Ruumide laed 5x20cm taladel, sarikateks 5x15 plangud.” Visuaalsel vaatlusel ei ole põhjust arvata, et seletuskirjas kirjeldatust on ehituses märkimisväärselt erinetud. Kinnitamiseks vajalikud täpsemad konstruktsioone avavad uuringud.

Välisviimistlus

Hoone puitsõrestikseintega osa on kaetud tumepruuniks töödeldud püstlaudisega. Hoone sokliosa on värvitud valgeks. Hoone katusekattteks on rullmaterjal. Katuse on kerge nurga all, mida varjab hoone otsaseintes valgeks värvitud puitkarniis. Räästaalune laudis on samuti valge.

Fassaadilaudis on valdavalt heas seisukorras, lõuna- ja idafassaad on pleekinud ja ootavad värskendusvärvimist. Fasaadil puudub tuulutus.

Kehvemas seisukorras on räästad, hoone põhjapoolsesse külge on sellel sajandil kinnitatud varasemalt puudunud vihmaveerenn. Renn jookseb põhjafassaadil poole peale ning on ilmselt suunanud vee intensiivsema osa ka poole räästa peale, kus on täheldada puidukahjustusi räästa kattelaudises. Ehkki renni lisamine on praktilisest poolest arusaadav (varasemat kogunes langes vihmavesi otse keldrisse sissepääsu süvendisse) vajab vihmaveesüsteem ümberprojekteerimist. Võimalik lahendada pikki räästast.

Värvitud sokliosa pole viimasel 20 aasta jooksul puutunud või värvitud. Värv koorub.

Hoone heledaks värvitud puitosad, eriti raskemini ligipääsetav karniisiosa, on männitolmust jm rohekad. Hoone valged puit osad on omaniku sõnul kõige tihedamalt värvitud (“värviga, mis parajasti poest saada oli.” Võib eeldada, et tegemist vesialuseliste värvidega.).



Il 18. Vaade läänefassaadile



Il 19. Vihmaveetoru lõpetus poolel räästal põhjafassaadil



Il 19. Veekahjustus räästal põhjafassaadil



Il 20. Sokli kuluv värv, nähtav niiskusesoltasioon. Bituumen

Siseviimistlus

Siseruumides domineerib suvilatele omane värvitud püstlaudis, erinevad voodrilauad ja papi ja laudade kombinatsioonid. Elutoa pikem sein on kaetud kaaslaudist imiteeriva profiiliga. Lühemad seinad ülelöödud soome papiga, mille peale võrdsete vahemaadega lauad. Tehnika, mis üldpildis visuaalis ei erine palju kaaslaudisest. Magamistoas on nn soome papi kasutus enim loetav - seinapind koosneb tahvlitest, mille ühenduskohti katavad lauad. Hoone laed on

tumeda profiillauaga või samuti plaatmaterali ja laudadega lahendatud (nt köögis). Varasema nn “pappõrandate” (nähtav köögis) peale on suure toa osas ja keldriruumides pandud parkett.



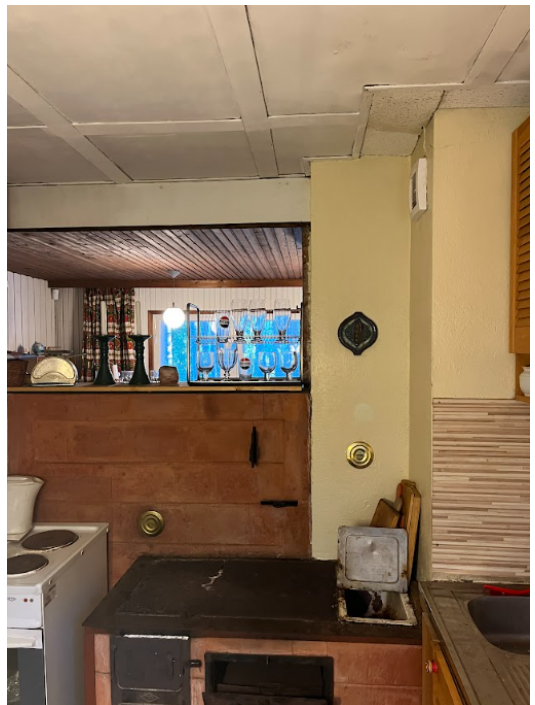
Il 21. Elutoa sisesein. Soome papp ja laudad peal. Valgeks värvitud.



Il 22. Magamistoa sein. Soome papp, servad kaetud laudadega



Il 23. Suure toa sein kaaslaudist imiteeriva profiiliga



Il 24. Vaade köögist. Köögi soomepapist lagi ja elutoa tumedamast laudisest lagi

Terrassid

Hoone kaks terrassi avanevad ida ja lõuna poole. Idapoolne peasissepääsu esine terrass on kaetud soontega terrassilauaga. Varasemalt olevat pinda katnud ebaühtlaselt laotud ja lahti tulevad keraamilised kivid, mille praegune omanik laudise vastu vahetas. Terrass on lõuna küljest kinni ehitatud, avaneb põhja külge, teest eemale, metsa poole. Terrassipiirdeks on sihvakas valgeks värvitud puitprussidest piire.

Lõunapoolne terrass avaneb tee poole, ent on varjutatud nii puudest kui varieeruvast maastikust. Terrassile avanevad suured aknad elutoast. Selle terrassi üldilme ja proportsioonid on hiljutise remondi käigus saanud kannatada. Terrassi pind on asendatud tumeda veekindla vineeri plaatidega, osaliselt on plaatide paigaldamisel kasutatud vahtpolüstüreeni. Plaatide servadesse seinaga kokku saamisest on asetatud värske liist.

Terrassi valgeks värvitud prussidest piiret on tõstetud u 10 cm võrra terrassi sisepinnast väljapoole, mis on loonud olukorra, kus lühemast küljest on olemasolevad prussid jäänud liialt lühikeseks ning on läbi saetud. See on veidi nõutuks ja nukraks tegev olukord, mille omanik plaanib lahendada prusside asendamisega. Siinkirjutaja soovitaks siiski olemasolevad prussid oma nõukogudeaegsete ristlõigetega säilitada. Kaaluda võib ka nähtavat parandamist (liitekohtadena kasutada olemasoleva terrassi piirde needitud liidetega sarnaseid lahendusi nt) kus terrassisosas jääb ümberehituste ja paranduste kodukootud jälg lugeda. Terrassi pinnana võiks kaaluda siiski hoone vertikaal fassaadiga sobiva laudise kasutamist, niisamuti kui terrassi ja seinosa niiskustehnilise toimivuse läbi mõtlemist ja tagamist.



Il 25. Vaade lõunaterassile



Il 26. Lõunaterassi uus veekindlast vineerist põrand. Näha katteliistud ja teip



Il 27. Katki lõigatud rõdupiire. Makrofleksi terrassi all.



Il 28. Rõdu piirde nurganeet



Il 29. Rõdu piirdepost. Needitud ühendused.

Aknad, Uksed

Hoonel on säilinud esialgsed puitaknad ja uksed. Vahetatud on purunenud klaase (mida läbi 90te oli palju) ning lukkuseid ja käepidemeid. Hoone mitte kunagi valmis saanud viimistlus on nähtav ka hoone läänefassaadil kus keldrikorrusele avaneval lintaknal puudub ja pole kunagi olnudki aknaplekki/veelauda.

Lõunapoolsel terrassiuksel ning keldriuksel on säilinud sepistatud ajastupmast ringjat käepidet, mida võib leida vist siiski siin ja seal vanemate suvilates.



II 30. Lõunapoolne originaaluks koos käepidemega.



II 31. Idafassaadi aknad. Alumine aknarida eristub ülejäänutest akendest tumepruunide akna postide ja puuduva aknapleki/veelaua poolest.



Il 32. Idafassaadi alumine aken. Puudub aknaplekk või veelaud. (pole kunagi ehitatud)



Il 33. Hoone välisüks. Aknaklaasid vahetatud 1990tel peale korduvaid sisseburldmisi ja algsete klaaside lõhkumisi.

Küttesüsteemid

Hoones on säilinud ja toimivad kamin ja puupliit. Kamin, mis esialgu oli lahtise koldega on nüüdseks klaasustega ning toas päris lahtist tuld ei ole. Keldrikorruse kütmiseks ja aastaringselt kerge temperatuuri sees hoidmiseks on paigaldatud õhksoojuspump, mille väline osa on ehk liiga väljapaistev ka lõunafassaadilt.



Il 34. Vaade kaminale



Il 35. Vaade köögist suure toa poole. Puupliit. Soe müür.



Il 36. Lõunafassaad koos õhksoojuspumbaga.

Väärtused ja säilitamise ettepanekud

Suurim oht säärase suvilate ja suvilapiirkondade säilimise juures ongi ühelt vanalt hoonelt liiga palju ootamine ning kihk kõik materjalid kaasa arvatud aknad tihedamate ja paremate vastu vahetada. Kui soojapidav peab üks suvila olema ning kui mugav üks vanem maja? Kloogaranna küla majad ning nende asetus on läbi 90te aastate käsikäes omanike vahetuste ja püsielanike juurde tulekuga suuresti muutunud. Vaatluse all olev maja on võrreldes oma vahetute naabritega lausa nüüdseks lausa väike ning tee poolt vaadates taktitundeliselt krundi sügavikku taandunud.

Siinkirjutajale tundub, et õigupoolest võib ajastutruuduse kui sellise ehk ka küsimuse alla seada maja puhul, mida tegelikkuses ehitati üles aastakümneid ning mille olemuse juurde on algusest peale kuulunud käepäraste materjalide ja vahendite kasutamine.

Suvila 1970te aastate vaimus arhitektuurne välimus on aga ka sellena, et see siiani visuaalses plaanis suuresti säilinud ja maja olemust kandev, väärt hoidmist, äramärkimist. Teatavat taht ja püüet võib täheldada ka hoone praeguste omanike suhtumises, kes lisavad ka sisekujundusse valitud ajastuomast mööblit ning nipsasjakesi, mis vahest mõnes muus kontekstis võõrana mõjuksid. Ehkki õhku võiks visata ka küsimuse, mida ütleb säärane ühes ajastus “püsimine” meie enda ajastu kohta.

Hetkel on hoone valdavaks visuaalseks suunaks siiski soome mõjutustega modernistlik üldilme, mida võib ehk välja tuua järgnevates detailides ja nende kooslustes.

Säilinud on ehituse alguse aegsed aknad, ukсед. Vahetatud ja lisatud on väiksemaid elemente. Arhitektuurse välisilme jätkuval säilitamisel on olulisel kohal mõningane materjalide ja viimistlusviiside ja proportsioonide mõistmine. Käesoleva hoone üldilmet

kujundab siiski suures plaanis hoone maastikus asetsemine ning hoone tumedat üldilmet läbilõikavad heledad aktsendid.

Üldilmet loovad detailide kooslused

- Tumeda fassaadiga kontrastis valged ja sihvakad madalad terrassipiirded.
- Välisfassaadi püstlaudis.
- Hele karniis, hele sokkel
- Tumeda fassaadiga kontrastis valged aknaraamid ja katteliistud.
- Algupärased aknad, ukсед
- Siseruumides. Kamin, puupliit.
- Siseviimistluses laudise ja papi erisused. Võib tõlgendada ka kui kättesaadavate materjalide nupukat kasutamist.

Kokkuvõte

Ranna 12 asuvat suvilat võib vaadelda nõukogudeaegse suvituskultuuri eripärade ühe näitena, mis - olles küll reguleeritud ala - võimaldas samal ajal nautida teatud piirini erisusi. Kui ehituse algusaastatel ning vahetult valmides erines vaatluse all olev maja ümbritsevatest madalamatest tüüpprojektide järgi valminud suvilatest, kõrgudes krundil asuva küngaste otsas. Siis nüüd erinev hoone vahetutest naabritest just oma väiksuse ning jätkuva suvila oleku poolest.

Epp Lankotsa sõnul ehitati suvilakooperatiive märkimisvääreselt vähem kui aianduskooperatiive, ning kui üldplaanis on alade planeeringuline ning arhitektuurne mõju sageli tervikuna säilinud, siis just Tallinna lähistel on suurem oht, et suvilaid ehitatakse suuremaks ning aastaringseks elamiseks ümber.⁸ Säärane saatus on suures osas ka Tallinna lähistel asuval Kloogaranna külal. Lankots toob Vika suvilakooperatiivi uurides välja ka üksikute autentselt säilinud suvilate tervikust välja valimise ning kaitsealuseks kuulutamise viljatust. Isiklikult nõustun viimase seisukohaga ka Kloogaranna küla kontekstis, vaatamata tõigale, et antud suvilat võib siinkohal vaadata kui erandliku säilinud objekti.

Viimase meenutusena tsiteerin lõiku iseenese magistritööst, mis eristab ametlikku ja mitteametlikku pärandit ning seotud hoolduspraktikaid ja vabadusi.

“Pärandi (heritage) mõistele võib läheneda (vähemalt) kahte moodi. Esimene on valitseva diskursuse ning ekspertide poolt pitsatiga kinnitatud. Liigitumine ametlikult kaitsealuseks pärandiks muudab aga ehitise olemisviisi ning sellega suhestumist kardinaalselt. Kaitsealuse staatus kinnitab tihtipeale teatud narratiivi ning raamib kureeritud pildi. Mõistetavalt, sest see

⁸ Vika suvilakooperatiivi dokumenteerimine, Eesti XX sajandi (1870-1991) väärtusliku arhitektuuri kaardistamine ja analüüs. Koostaja: Epp Lankots. Tellija: EKA Muinsuskaitse- ja restaureerimise osakond. Tallinn 2012; lk 5

lihtsustab avalikkusega suhtlemist ning selgitustöö tegemist. Suhtumine monumenti – kaitsealusesse hoonesse – on erinev ka kõige igapäevases toimingutes. Näiteks erinevad hoone ehitismälestiseks kuulutamisele eelnevad hooldustööd töödest, mida tehakse enne selle ametlikuks pärandiks kuulutamist.

Teise, „mitteametliku” pärandiga elatakse koos, seda vormitakse, muudetakse ning lammutatakse vastavalt vajadusele. Säärasena on see tihedamalt seotud ähmase mõistega „päris elu”. Päriskultuur nii kaitseb ja hoiab kui ka muudab ja hävitab.”⁹

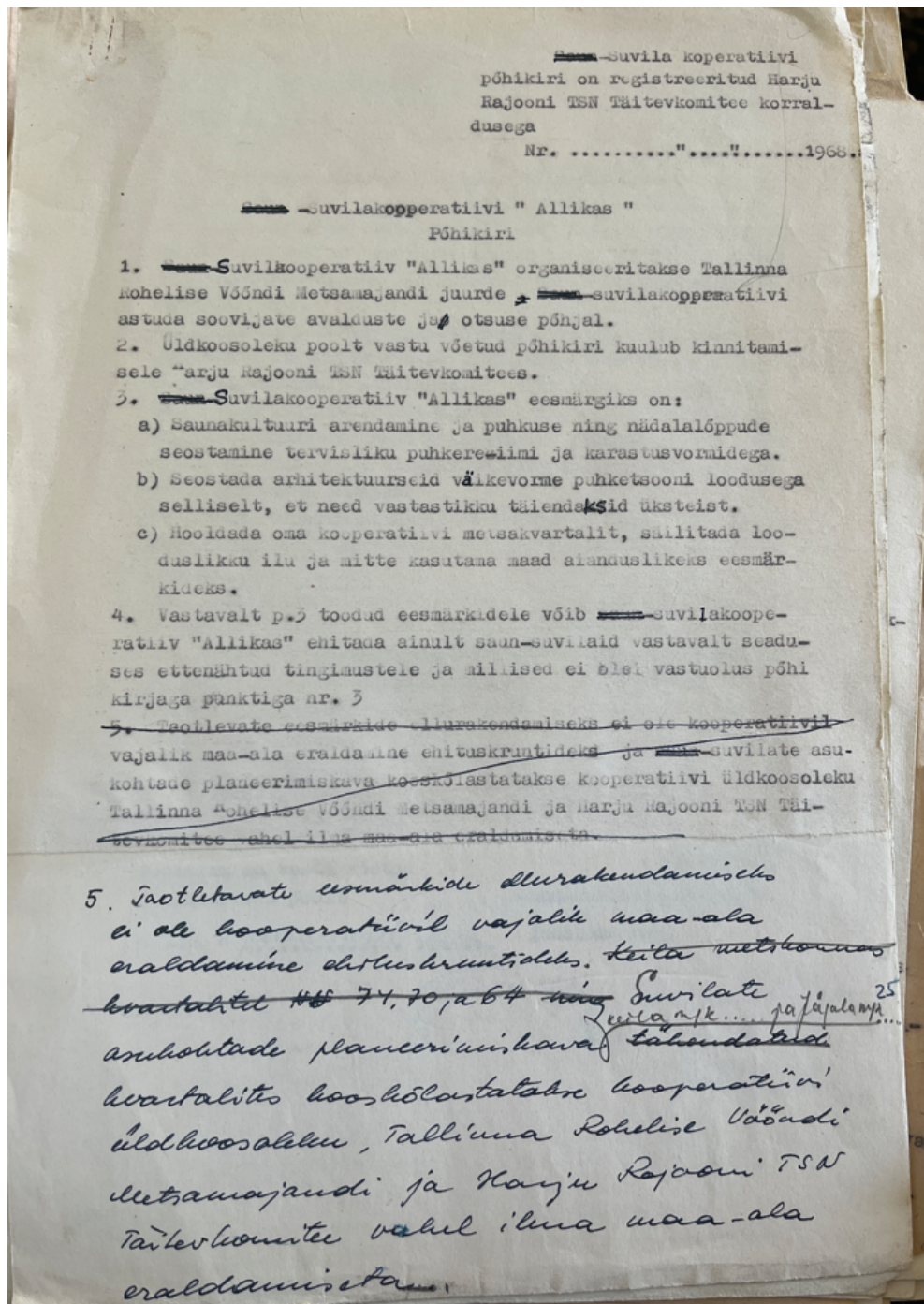
Nõnda on selles olemas teatud *karm* vabadus. On oluline säärane elu võimaldav vabadus ning ehitistes peituvad võimalused ära tunda. Hoidmiseks, avastamiseks ja väärtustamiseks ei pea hoone olema ametlikult muinsuskaitse radari all. Professionaalse kretinismi väljendusena võiksin soovitada küll kõnealuse hoone edaspidisel hooldustöödel ja parandustel hoone detailide täpsemat läbikaalumist (samas teadvustades, et läbi hoone viiekümne aastase ajaloo on see olnud sporaadiline ning ilmselt on igasugune projekteerimine lavastulik tegevus.)

⁹ Projekteerijate maja. Magistritöö. Madli Kaljuste, EKA 2020

Lisad:

1. Suvila kooperatiivi põhikiri

Versioonid: Allkirjastatud "mustand"; allkirjastamata puhtand.



11. Kõik vaidrusalased küsimuse liikmete osas lahendatakse üldkoosoleku poolt vastavalt üldkõnnetvatele seadustele.
12. ~~---~~-Suvilakooperatiivi "Allikas" liiget võib kooperatiivist välja heita kui ta süstemaatiliselt rikub põhikirja nõudeid, ei täida üldkoosoleku või juhatuse poolt kindlaksmääratud kohustusi.
13. Kõik kooperatiivliikmete ~~---~~-suvälale omandi -pärimis ja kooperatiivist väljaastamise küsimused lahendatakse üldkoosoleku poolt vastavalt kehtivatele juriidilistele normidele.
14. Kooperatiivi kõrgemaks organiks on üldkoosolek kes:
 - a) kinnitab maa-ala kasutamise plaanid ja projektid
 - b) määrab p.5 ettenähtud ülesannete realiseerimise vormid
 - c) valib juhatuse
 - d) otsustab liikmete kooperatiivi kuulumise küsimuse
15. Üldkoosolek võib toimuda kui on kohal vähemalt pool liikmete üldarvust.
16. Üldkoosoleku otsused võetakse vastu kohalolevate liikmete lihtääriteenamusega lahtisel hääletamisel.
17. ~~---~~-Suvilakooperatiiv "Allikas" juhatuse koosseisu kuulub 3 liiget, juhatuse esimees, asetäitja ja sekretär. Juhatuse valitakse 5 aataks.

Põnikiri on vastu võetud
üldkoosoleku poolt

"10. " jaanuaril 1968.a.

Saun-Suvilakooperatiivi

juhatuse esimees :



Handwritten signature: Kaaskõnnetatud
Tall. Rahv. V. Muu
K. Kõnnetatud

Saun-Suvila kooperatiivi
põhikiri on registreeritud Harju
Rajooni TSN Täitevkomitee korral-
dusega
Nr.".....".....1968..

Saun-Suvilakooperatiivi "Allikas"
Põhikiri

1. Saun-suvilakooperatiiv "Allikas" organiseeritakse Tallinna Rohelise Võõndi Metsamajandi juurde. Saun-suvilakooperatiivi astuda soovijate avalduste jao otsuse põhjal.
2. Üldkoosoleku poolt vastu võetud põhikiri kuulub kinnitamisele Harju Rajooni TSN Täitevkomitees.
3. Saun-Suvilakooperatiiv "Allikas" eesmärgiks on:
 - a) Saunakultuuri arendamine ja puhkuse ning nädalalõppude seostamine tervisliku puhkerežiimi ja karastusvormidega.
 - b) Seostada arhitektuurseid vaikevorme puhketooni loodusega selliselt, et need vastastikku täiendaksid üksteist.
 - c) Hooldada oma kooperatiivi metsakvartalit, säilitada looduslikku ilu ja mitte kasutama maad aianduslikeks eesmärkideks.
4. Vastavalt p.3 toodud eesmärkidele võib saun-suvilakooperatiiv "Allikas" ehitada ainult saun-suvilaid vastavalt seaduses ettenähtud tingimustele ja millised ei ole vastuolus põhi kirjaga punktiga nr. 3
5. Teotlevate eesmärkide ellurakendamiseks ei ole kooperatiivil vajalik maa-ala eraldamine ehituskruntideks ja saun-suvilate asukohtede planeerimiskava kooskõlastatakse kooperatiivi üldkoosoleku Tallinna Rohelise Võõndi Metsamajandi ja Harju Rajooni TSN Täitevkomitee vahel ilma maa-ala eraldamiseta.
6. Saun-suvilakooperatiiv "Allikas" kavad realiseeritakse kooperatiivi omal kulul.
7. Saun-Suvilakooperatiiv "Allikas" on juriidilise isiku õigused.
8. Juhtimine jaasjaajamine toimub ühiskondlikel alustel.
9. Sauna-Suvilakooperatiiv "Allikas" vahenditeks on sihtotstarbelised osamaksud vastavalt vajadusele.
10. Saun-Suvilakooperatiiv "Allikas" liikmeiks võivad olla kodanikud, kes saanud 16 aastaseks, on esitanud vastava kirjaliku avalduse ja ei oma suvila- või aianduskrunti.

11. Kõik vaidlusalased küsimused liikmete osas lahendatakse üldkoosoleku poolt vastavalt üldkehtivatele seadustele.
12. Saun-Suvilakooperatiivi "Allikas" liiget võib koperatiivist välja heita kui ta süstemaatiliselt rikub põhikirja nõudeid, ei täida üldkoosoleku või juhatuse poolt kindlaksmääratud kohustusi.
13. Kõik kooperatiivliikmete saun-suvälade omandi -pärimis ja koperatiivist väljaastumise küsimused lahendatakse üldkoosoleku poolt vastavalt kehtivatele juriidilistele normidele.
14. Kooperatiivi kõrgemaks organiks on üldkoosolek kes:
 - a) kinnitab maa-ala kasutamise plaanid ja projektid
 - b) määrab p.3 ettenähtud ülesannete realiseerimise vormid
 - c) valib juhatuse
 - d) otsustab liikmete kooperatiivi kuulumise küsimuse
15. Üldkoosolek võib toimuda kui on kohal vähemalt pool liikmete üldarvust.
16. Üldkoosoleku otsused võetakse vastu kohalolevate liikmete lihthäälteenamusega lahtisek hääletamisel.
17. Saun-Suvilakooperatiiv "Allikas" juhatuse koosseisu kuulub 3 liigit, juhatuse esimees, asetäitja ja sekretär. Juhatuse valitakse 5 aataks.

Põhikiri on vastu võetud
üldkoosoleku poolt

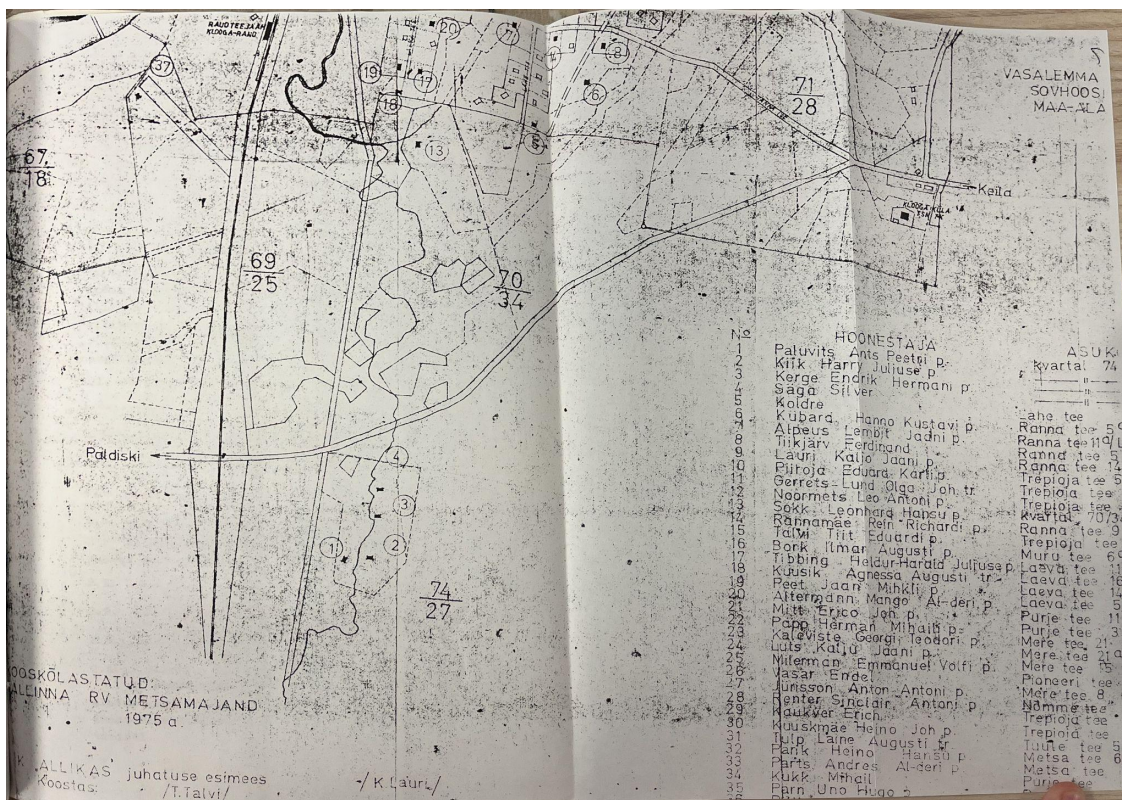
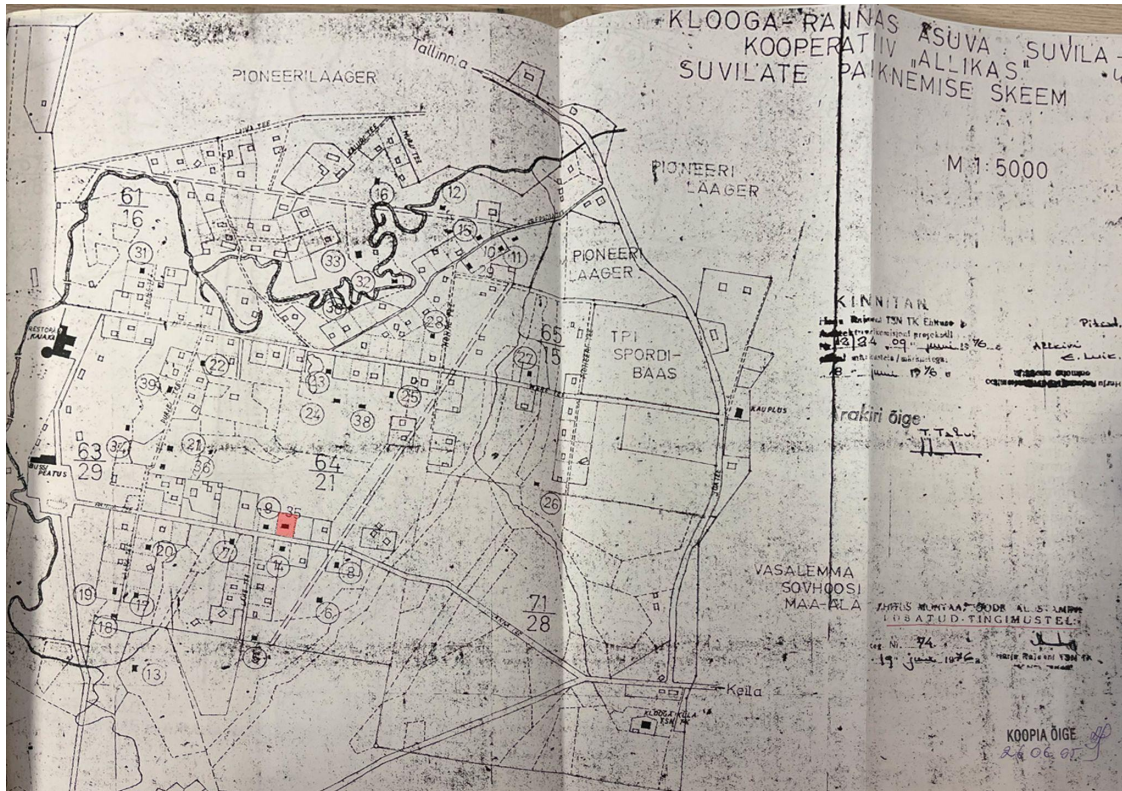
Saun-Suvilakooperatiivi
juhatuse esimees :

" " 1968.a.

2. Suvilate paiknemise skeem

LVMA.888.1.8141 Harju Maavalitsuse Infosüsteemide osakonna Hooneregistratuur

1975. Koopia aastast 1995. Punasega märgitud vaadeldav suvilakrunt.



3. Seletuskiri

618 Kloogaranna küla, Ranna tee 12; ER kood 116005747. LVMA.888.1.814

S E L E T U S K I R I

Tehnilised näitajad:

a) kasulik pind	36,6	m ²
b) kubatuur	122,5	m ³
c) ehitusalune pind	80,2	m ²

Hoone projekteerimisel on lähtutud suvila-kooperatiivi põhikirja ettekirjutustest ning looduslikest tingimustest. Suvila rajamiseks antud paik (Keila metskond, kvartal 64) on 1941 - 1945.a.sõja ajal kasutusel olnud mingi varjendina.

Looduses olemas-olevale süvendile tuleb rajada suvila, mille esialgseks ehitusprojektiks oli tüüpprojekt A-7, mis ei vastanud ehitaja soovidele. Antud süvendile koostati ehitusprojekt suvilale, mille kohaselt rajatakse hoone kõrgele alusmüürile. Suvila projekteerimine süvendi põhja kõrge põhjavee seisu tõttu pole otstarbekas-vesi tõuseb pinnale 5-10 cm. kevad-sügisel perioodil.

Alusmüürid laotakse paekivist lubimördil. Hoone välisseinad on puit-sõrestik konstruktsioonis 5x12 cm prussidest kahelt poolt vooderdatud laudadega.

Põrandad on valmistatud hõõveldatud 3,8 cm punnitud laudadest 5x10 cm laagidel.

Vahelaed. Süvendi osas valatakse betoonist. Ruumide laed on 5x20 cm taladel, sarikateks on 5x15 plangud. Katus on 2,5 cm paksustest laudadest tiheda roovitusena ning kaetud 3-4 kihilise rullmaterjaliga bituumenmastiksil. Ruumide laed viimistletakse kas plaatmaterjaliga või hõõveldatud laudadega.

Välisviimistluses puitosad kaetakse antratsseenõliga, piirde-
lauad värvitakse valge õlivärviga.

Siseviimistluses seinad kaetakse kas profiiliauaga või plaatmaterjaliga ning lakitakse või värvitakse õlivärviga. Põrandad ja laed lakitakse. Köögi ning kuivkäimla seinad värvitakse kahekordselt õlivärviga.

9

Sanitaar-tehnilised tööd. Kuivkäimla kast on ettenähtud valada betoonist, seinte paksusega 10 cm, seest poolt kaetud kuuma bituumeniga ja väljaspoolt 20 cm paksuse saviisolatsiooniga. Käimlakasti ventileerimine toimub asbest-tsementtoru (\varnothing 150 mm) kaudu korstnasse. Tubade ja köögi ventileerimine toimub korstna kaudu. Reoveed juhatakse kogumiskaevu, mille maht on 3,5 m³.

Joogiveega varustatakse suvila Klooga - Ranna vesivarustuse süsteemist.

Majapidamise jäätmed kogutakse kindlalt suletavatesse metallist konteineritesse.

Tuleohutuse nõuded. Suitsukanalid eraldatakse puitkonstruktsioonist 38 cm paksuste katikutega. Küttekollete esised plekid paigaldatakse vastavalt kehtivatele nõuetele.

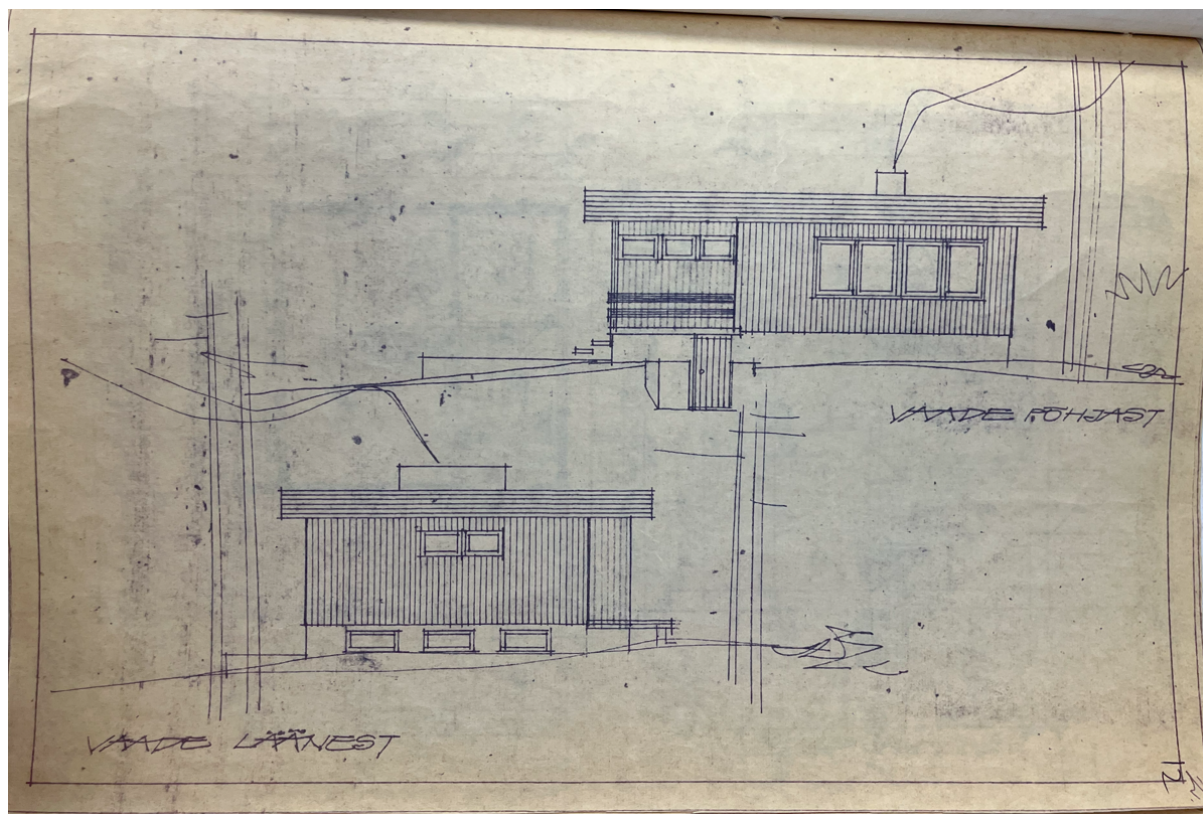
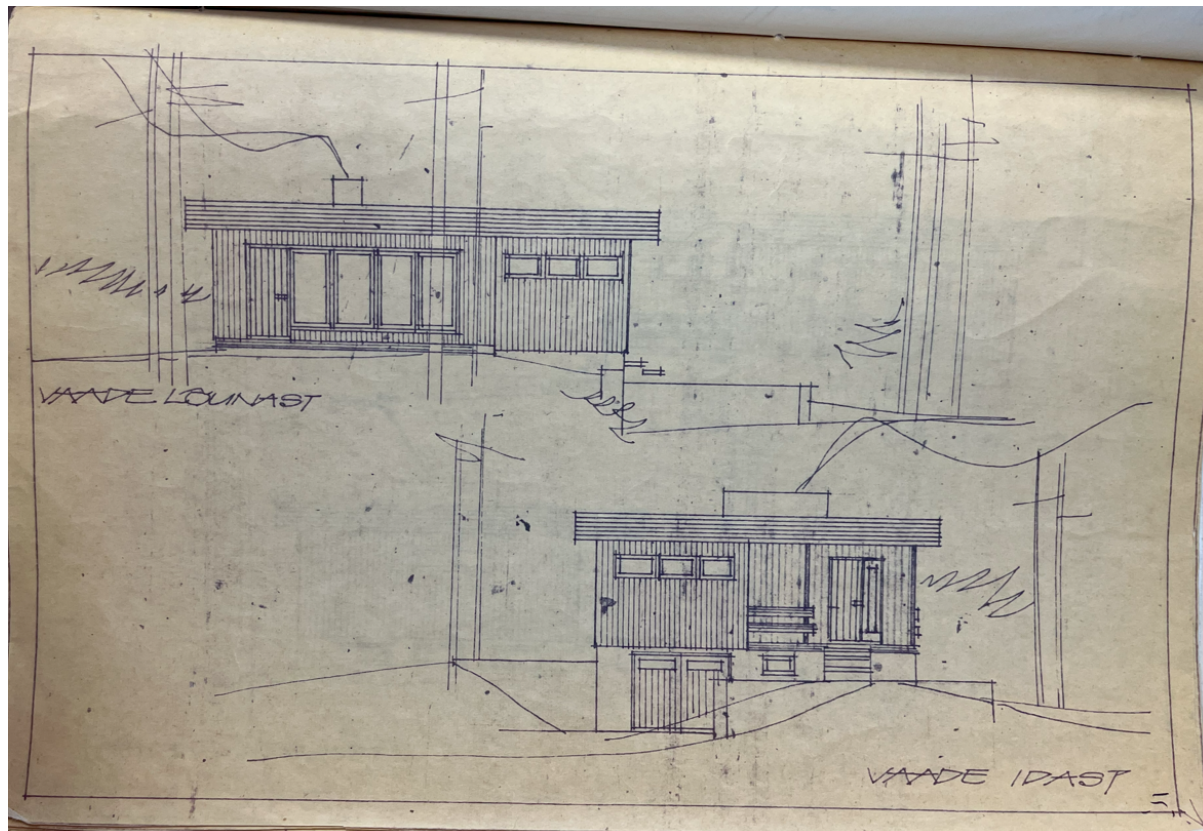
Ehitaja :

L. Luu

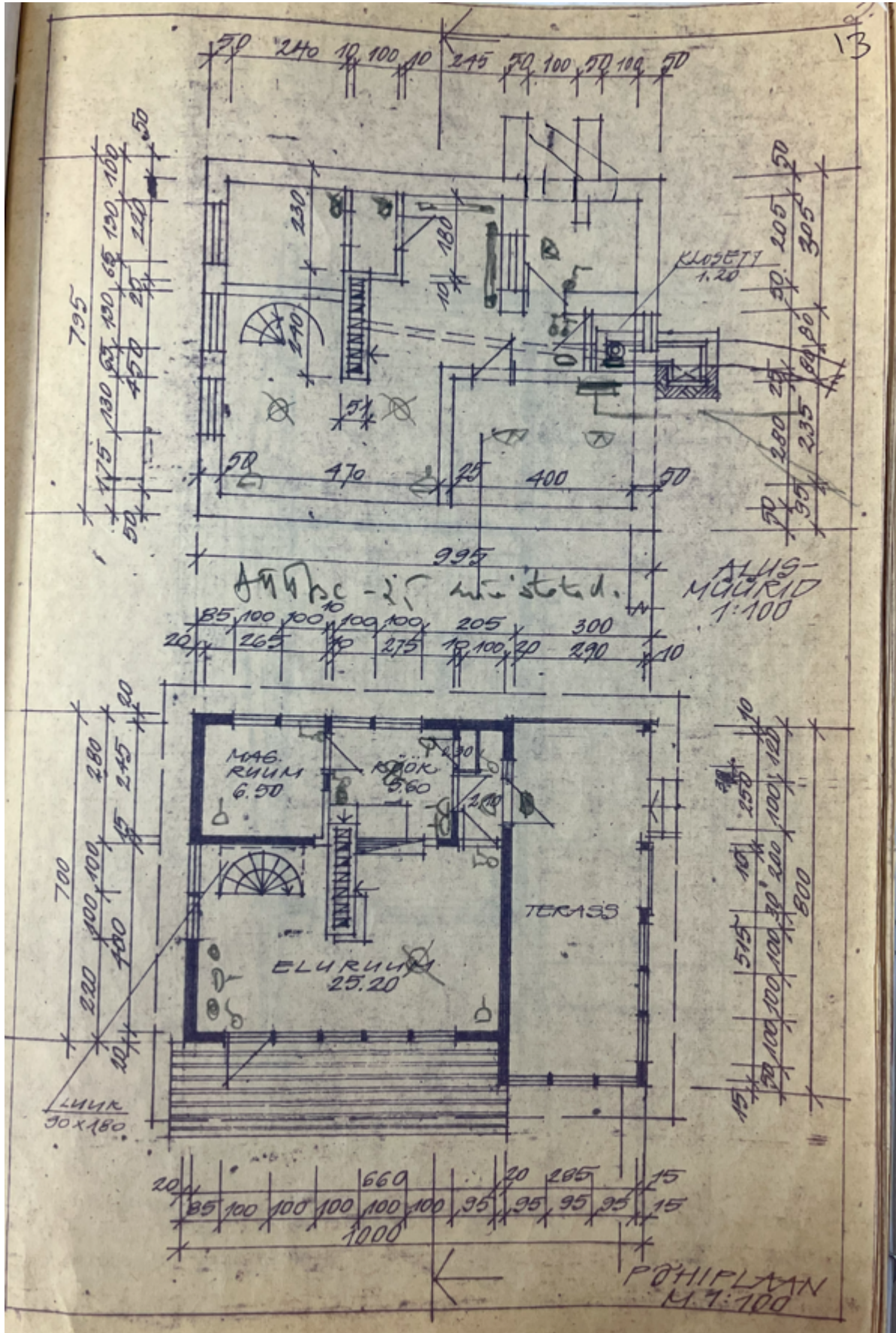
4. Projekti graafiline osa

618 Kloogaranna küla, Ranna tee 12; ER kood 116005747. LVMA.888.1.814

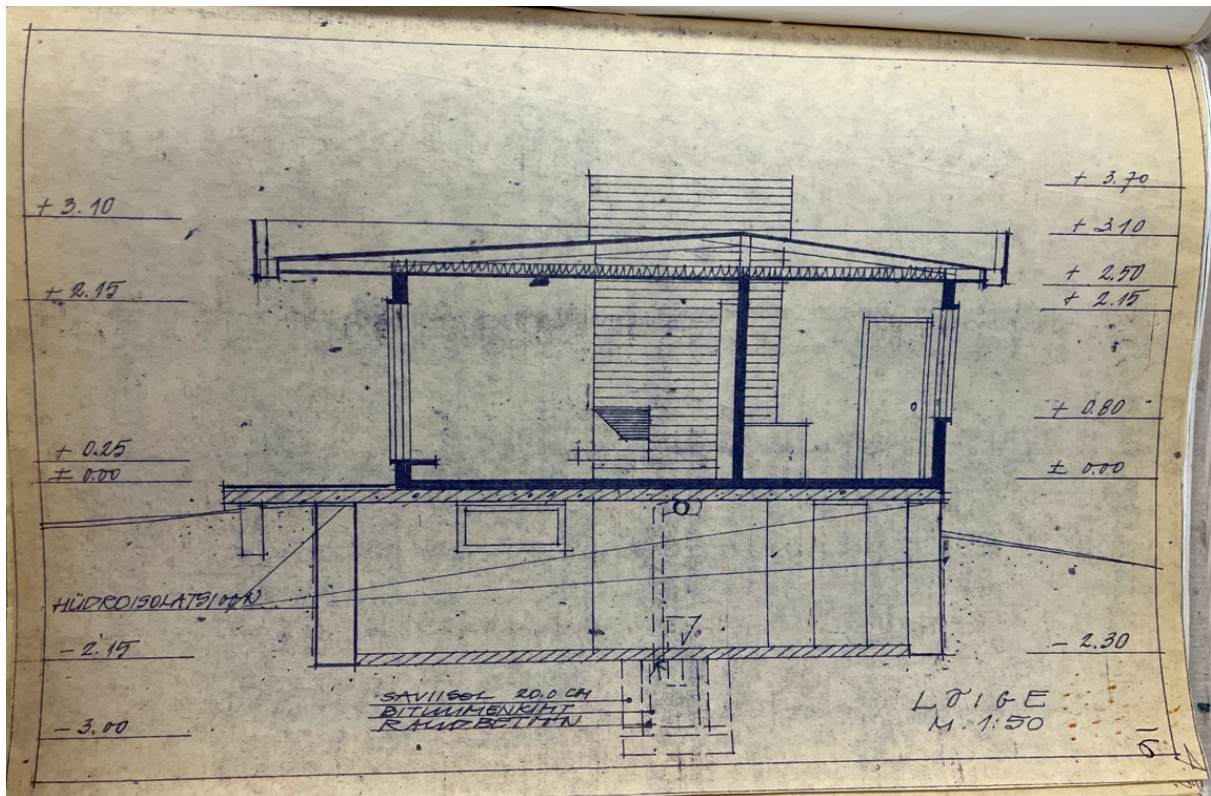
Vaated:



Põhiplaanid:



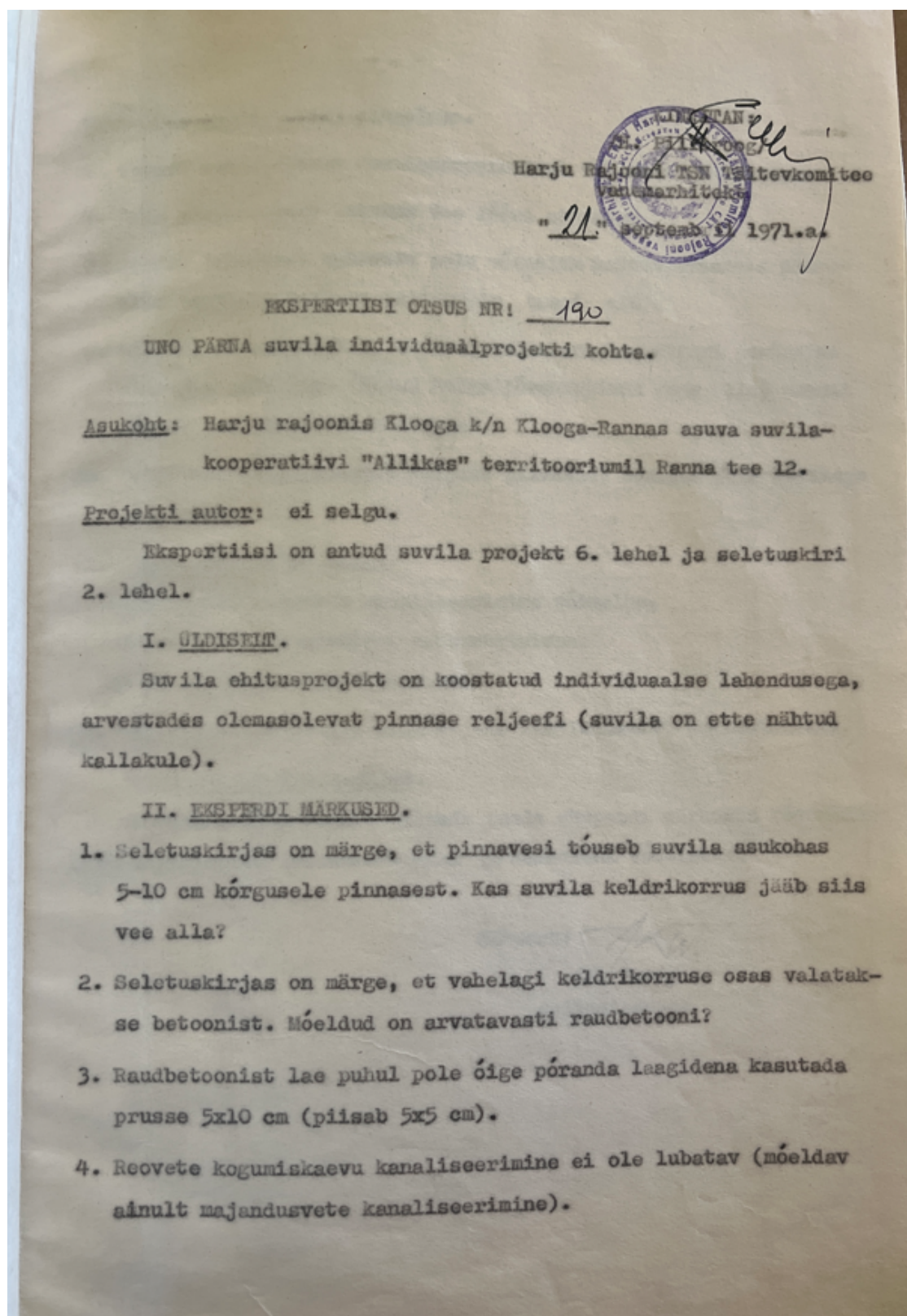
Lõige:



5. Projekti ekspertiis

Perekond Pärn isiklik arhiiv

Aastast 1971

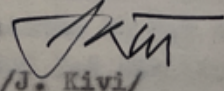


- < -
5. Puudub geodeetiline alusplaan.
 6. Puudub kooskõlastus suvilakooperatiivi "Allikas" juhatusega.
 7. Jääb arusaamatuks korstna 7-e lõõri otstarve.
 8. Toodud lahenduse kohaselt pole võimalik keldrikorrusele pääsemine vahetult väljast (sissepääs trepi alt).
 9. Ekspert on seisukohal, et projektikohane keerdtrepi asetamine elutappa pole õige (võtab hulga põrandapinda enda alla, samuti lõikab ära pääsu magamistappa).
 10. Projekteeritud (kolmest küljest piiratud) terrass pole suvilaga ühenduses.
 11. Hoone lõikelt ei selgu:
 - a) vihmavee katuselt kanaliseerimise võimalus;
 - b) hoone räästa-karniisi konstruktsioon;
 - c) alusmüüride rajamissügavus.
 12. Sissepääsutee suvila alla vajaks kindlustamist tugimüüridega.

III. EKSPERDI SEISUKOHT.

Suvila ehitusprojekt esitada peale eksperdi märkuste kõrvaldamist komisjonile läbivaatamiseks ja seisukoha võtmiseks.

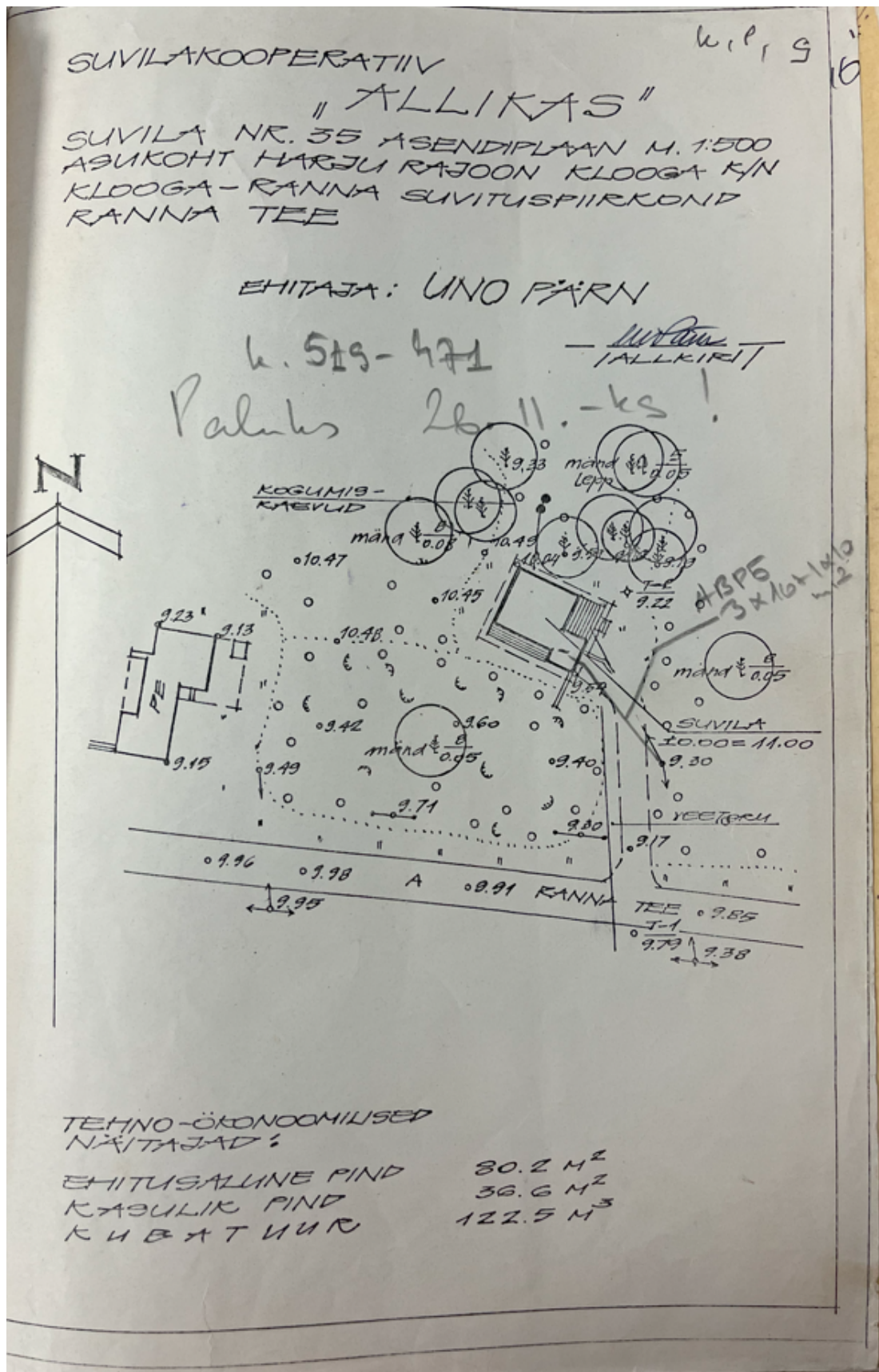
Ekspert:


/J. Kivi/

ehitusinsener

6. Asendiplaan

618 Kloogaranna küla, Ranna tee 12; ER kood 116005747. LVMA.888.1.814



7. Pildid hoonest



Hoone lõunakül.



Hoone lõunakül.



Hoone lõunakül. Algpärane terrassiuks, aknad.

(Klaasid 90test, kuna sel perioodil murti just lõunapoolsetest akendest korduvalt sisse.
Asendatud terrassipind.



Hoone läänekül. Alumised aknad sauna

eesruumi.



Põhjakül. Näha sissepääs keldrisse.



Vaade terrassile krundi põhjaküljest.



Peasissepääs suvilasse.

Pildil näha autorile hoonega kehaliselt seonduv tasakaalu nõudev terrassile tõusev trepistik.



Hoone ida külg. Pildil nähtavad ülemised aknad avanevad mõlemad nn suletud terrassile.

Kasutatud kirjandus ja teised allikmaterjalid

Arhiivimaterjalid

- 618 Kloogaranna küla, Ranna tee 12; ER kood 116005747. LVMA.888.1.814; Tallinna uurimissaal, Harju Maavalitsuse Infosüsteemide osakonna Hooneregistritalitus

Publitseerimata allikad

- Fotod perekond Pärn arhiivist
- Joonised ja dokumentatsioon perekond Pärn arhiivist

Kirjandus ja publitseeritud allikad

- Lankost, E. ja Ojari, T. **Leisure Spaces. Holidays and Architecture in 20th century Estonia**, Tallinn. Eesti Arhitektuurimuuseum, 2020.

Uurimistööd

- Lankots, E. **Vika suvilakooperatiivi dokumenteerimine**, Eesti XX sajandi (1870-1991) väärtusliku arhitektuuri kaardistamine ja analüüs. Tellija: EKA Muinsuskaitse- ja restaureerimise osakond. Tallinn 2012
- Kaljuste, M. **Projekteerijate maja**. Magistritöö. EKA, Tallinn 2020

Suulised allikad

- Vestlused Indrek ja Mare Pärnaga 2023
- Vestlus Tiina Kaljustega 2023
- Põgus vestlus Uno ja Helga Pärna põlvkonnakaaslase, sõbra ja sugulase Reet Hundiga 2023